

Vårkonferensen 2025

Tänk på tvären!

Kulturarvspedagogik som trotsar stuprören

11 - 12 MARS I RENTZHOGBALEN PÅ JAMTLI

11 MARS

09.15 – Registrering och kaffe/te

09.45 – Inledning av konferensen – 20 år av kulturarvspedagogik

10.15 – Anders Högberg – Samverkan som lärande och lärande samverkan

11.15 – Per Sonnvik – Interpretation som gränsöverskridande verktyg i natur- och kulturlandskap

12.00 – Lunch på Restaurang Hov

13.30 – Utdelning av Pedagogiska priset 2025

13.40 – Amanda Vesterlund – Perspektiv på arkivpedagogik

14.20 – Anne Sandström – Upplevelse och inlevelse med hjälp av drama

15.05 – Fika

15.35 – Jan Schlüter – Demokrati på gränsen

16.20 – Ihopsamling och info inför kvällen

19.00 – Konferensmiddag på Restaurang Bua, Biblioteksgatan 6 C

12 MARS

09.00 – Lasse Sonne – Utvikling av et "tredje rom" for læring – En ny modell for samarbeid mellom skoler og kulturarvsorganisasjoner

09.45 – Fika

10.15 – Lennart Rolandsson – Museer och skola förnyar teknikundervisningen med AI

11.00 – Sofia Eriksson-Bergström, Lina Rosenqvist och Malin Bäckström – Om framtidens kulturarvspedagogik – resultatet av ett samarbetsprojekt

11.45 – Lunch på Restaurang Hov

13.15 – Lowissa Wallgren Frånberg och Hildegunn Maria Haanes Ruset – Medskapande och lokal förankring på kulturarvsinstitutioner – perspektiv från Sverige och Norge

14.00 – Avslutning

Ett lärande genom kulturarv sedan 2005

NÅGRA ORD FRÅN NCK:S GRUNDARE

Lidt tanker om NCK i forbindelse med 20-års jubilæet

NCK fødtes egentlig ud af et helt andet projekt som hed Kundskabens Hus. Det var en idé om at bygge det endnu nye Jamtli Museum (indviet 1995) sammen med landsarkivhuset. Vi arbejdede med disse planer en række år efter 2002. Den nye bygning skulle frem for alt være en fælles arena for at udvikle og bedrive nye metoder for læring gennem arkivernes og museets samlinger. Det lykkedes ikke at realisere planen om en ny bygning, men vi lærte os meget andet undervejs.

Frem for alt opdagede vi at vi ikke var alene om at se mulighederne i samarbejde mellem forskellige kulturarvsinstitutioner. Vi havde den fælles erfaring med os, at vi begge havde arbejdet både i museer og arkiver, hvilket lidt overraskende er en erfaring ikke så mange har. Alligevel kunne mange dele visionen med os. Vi havde også en anden erfaring med os da vi begyndte vores arbejde på landsarkivet og Jamtli. Vi havde for Skåne og Københavnsområdet været initiativtagere til netværket Kulturhistorisk Samarbejde omkring Øresund, hvor vi et par gange om året samlede kolleger fra arkiver og museer til diskussioner og foredrag. Samarbejde over grænsen gav megen inspiration og ledte til forskellige fælles projekter.

Da vi noget skuffede måtte erkende at en fælles bygning ikke kunne realiseres fik vi det råd at holde fast i det centrale fra det vi havde lært i processen: Interessen for læring gennem kulturarv samt grænseoverskridende samarbejde mellem forskellige kulturarvsinstitutioner og over landegrænser.

Med uvurderlig hjælp og støtte fra centralt placerede kolleger i de nordiske lande kom vi frem til at Norden ville være en god geografisk ramme at bruge. En nordisk-baltisk gruppe af museer og arkiver blev basis og det viste sig ganske effektivt – ikke mindst gennem på den måde at være vel organiseret for interesse fra for eksempel Nordisk Råd og en god bred ballast i europæiske projekter.

Et for os væsentligt resultat af satsningen på NCK blev at øjne kunne rettes mod det pædagogiske arbejde på kulturarvsinstitutioner og mod de personer som faktisk udfører det vigtige arbejde med læring for alle mulige målgrupper på arkiver, gallerier, kunstmuseer og museer af alle mulige slags samt i kulturmiljø. Vi håber og tror at NCK på den måde har medvirket til at øge værdsættelsen af det kulturarvspædagogiske arbejdsfelt.

Eva Sjögren Zipsane og Henrik Zipsane

TALARE

Anders Högberg – Samverkan som lärande och lärande samverkan

Anders Högberg är professor i arkeologi vid Linnéuniversitetet där han ansvarar för Centrum för tillämpat kulturarv och är verksam vid universitetets Unesco Chair on Heritage Futures. Han är projektledare för samverkansprojektet InKuiS – Innovativt kulturentreprenörskap i samverkansforskning.

Anders Högberg kommer att prata om gränsöverskridande samverkan som en lärandeprocess, där nya kunskaper och färdigheter utvecklas som ingen av de inblandade samverkansparterna kan generera på egen hand. Han kommer också att prata om lärande samverkansprocesser, där strukturella och organisatoriska begränsningar tydliggörs och nya möjligheter skapas. Både samverkan som lärande och lärande samverkan kräver specifik kunskap för att ge resultat. Detta illustrerar han med ett exempel från kulturmiljöpedagogik.

Per Sonnvik – Interpretation som gränsöverskridande verktyg i natur- och kulturlandskap

Per Sonnvik är projektledare på SLU Centrum för naturvägledning (CNV) sedan starten 2008 och arbetar bland annat med naturvägledning och interpretation för nationalparker, naturum och vandringsleder. Han är även svensk utbildare för den europeiska utbildningen Certified Interpretive Guide.

Per kommer att dela med sig av lärdomar från att arbeta med både natur- och kulturarvssektorerna för att kommunicera om och skapa en dialog om landskapet. Exempel som lyfts är från planering av interpretation för världsarv, nationalparker och vandringsleder samt från guidekurser och forskningsprojekt. Med hjälp av gränsöverskridande planering blir det lättare att nå fram till besökaren med relevant och engagerande interpretation, som guidning, utställningar eller skyltar. Då finns det även goda möjligheter till dialog om framtids- och hållbarhetsfrågor med utgångspunkt från lokala upplevelser.

Amanda Vesterlund – Perspektiv på arkivpedagogik

Amanda Vesterlund är generalsekreterare för Svenska Arkivförbundet, som är riksorganisationen för den enskilda sektorns arkiv i Sverige. Förbundet arbetar med synliggörande och kompetenshöjning, bland annat genom nätverk som Arkivpedagogiskt forum. Amanda är historiker, kulturarbetare och ser användarperspektivet som centralt för hur kulturarvet kan levandegöras och utvecklas.

Amanda kommer att ge en inblick i och översikt över den svenska arkivpedagogikens utveckling. Arkivpedagogik är lärande om och genom arkiven, och har en mer än tjugo år lång utveckling bakom sig i Sverige. Hur ser läget ut idag när det finns mer information i rörelse än någonsin – tas arkivens pedagogiska potential tillvara? Vilka samarbetsmöjligheter finns och hur kan vi lära av varandra? Amanda kommer också att presentera Arkivpedagogiskt forum som plattform för kollegialt utbyte och verksamhetsutveckling inom det arkivpedagogiska fältet.

TALARE

Anne Sandström – Upplevelse och inlevelse med hjälp av drama – DOT:s långa väg med att levandegöra historia

Anne Sandström är grundare och verksamhetsledare för Föreningen Drama och Teater (DOT), ett dramapedagogiskt kompetenscenter som har sitt säte i Helsingfors i Finland. Hon mottog NCK:s pedagogiska pris 2023, bland annat för att hon ständigt söker samarbeten med andra och hittar vägar för att få fler att upptäcka hur kultur och kulturarv kan vara källa till både välbefinnande, delaktighet och lärande – för alla åldrar från små barn till seniorer.

I sin pristagarpresentation kommer Anne, tillsammans med sina medarbetare Minna Valkama-Ojanen och Sanna Pietilä, att berätta om hur DOT genom åren arbetat med deltagande drama som metod, hur de samarbetat med kulturarvsinstitutioner och vad som krävs för ett samarbete över sektorsgränserna. Hon kommer också att ge ett verksamhetsexempel genom skolprogrammet Det mest värdefulla? som gjordes våren 2020 till Helsingfors stadsmuseums utställning Sinnesstämning Helsingfors 1939–1945, och som fick göras om i digital form när pandemin stängde museerna. Programmet undersöktes också i ett magisterarbete som undersökte hur det digitala materialet mottogs av eleverna. Och kanske får vi också stifta bekantskap med någon karaktär från DOT:s deltagande dramer...

Jan Schlüter – Demokrati på gränsen

Jan Schlüter er lektor på det danske mindretals gymnasium i Slesvig, Tyskland, A.P. Møller Skolen, og guide ved UNESCO-verdensarvet Hedeby-Danenvirke. Han har i en årrække været del af samarbejdsrelationer og projekter på tværs af uddannelsessteder, kultur- og kulturarvsinstitutioner med den særlige baggrund af det dansk-tyske grænseland.

Hvordan er det med arbejde hen over grænser? På trods af den nationale grænse mellem Danmark og Tyskland er der et kontinuum med store mindretal nord og syd for grænsen siden folkeafstemningen i 1920. I et projekt på begge sider af grænsen undersøges det hvordan det er med demokratiet "på grænsen". To skoler fra mindretalsbefolkningen og to museer fra flertalsbefolkningen står sammen om et projekt, der knytter bånd mellem de historiske udviklinger af demokratiet i grænselandet og de aktuelle udfordringer af demokratiet i både Danmark og Tyskland.

TALARE

Lasse Sonne – Utvikling av et “tredje rom” for læring – En ny modell for samarbeid mellom skoler og kulturarvsorganisasjoner. Eksempler fra Norge.

Lasse Sonne er professor i historie innenfor fagfeltet moderne historie og historiedidaktikk. Han er programansvarlig for en 5-årig lektorutdanning i historie ved USN. Sonne har i mange år arbeidet i kryss-feltet mellom skoler, lærerutdanning og samarbeid med kulturarvsinstitusjoner som arkiver og museer.

Samarbeid mellom skoler og kulturarvsorganisasjoner om utdanning og læringstilbud er ikke alltid enkelt og meningsfullt. Skolene er underlagt strikse retningslinjer i læreplanene. Begrensninger i forhold til tid og læringsmål, som skal nås, preger en lærers arbeidshverdag. Samtidig representerer kulturarvsorganisasjonene en viktig ressurs for læring, som skolene kan dra nytte av. Foredraget handler om, hvordan det via utvikling av nye typer samarbeid og utdanning kan bygges bro mellom to ulike typer organisasjoner, som skoler og kulturarvinstitusjoner er.

Lennart Rolandsson – Museer och skola förnyar teknikundervisningen med AI

Lennart Rolandsson är lärarutbildare och forskare i teknikdidaktik vid Uppsala universitet. Hans forskning handlar om teknikämnets innehåll i samverkan mellan olika ämnesexperter. Sedan några år tillbaka har han arbetat med utveckling av samverkansmodeller mellan akademi och skola.

Det kan vara svårt att undervisa om teknik då man tar den för given. Med ett teknikhistoriskt perspektiv och AI som berättarverktyg kan man erbjuda historiska händelser som eleverna garanterat aldrig upplevt.

Under höstterminen 2025 erbjuder Arbetslivsmuseernas Samarbetsråd, Arbetets museum i Norrköping, K. A. Almgren sidenväveri & museum och Uppsala universitet en seminariserie där seminariedeltagare (gymnasielärare och museipedagoger) använder AI som berättarverktyg. I föreläsningen utgår Lennart från en kulturhistorisk miljö (K. A. Almgren sidenväveri & museum) med Jacquardmaskiner, för att visa hur undervisningen om den industriella revolutionen får ett annat ämnesinnehåll då gymnasieeleverna blir källmedvetna historiebrukare.

TALARE

Sofia Eriksson-Bergström, Lina Rosenqvist och Malin Bäckström – Om framtidens Kulturarvspedagogik – resultatet av ett samarbetsprojekt

Sofia Eriksson-Bergström är pedagogisk utvecklare på Västernorrlands museum. Hon har under lång tid forskat kring hur den fysiska miljön vid skolor och museum påverkar barn och ungas möjlighet till kreativitet, agens och lärande. Lina Rosenqvist arbetar som pedagog vid Västernorrlands museum och är särskilt utbildad inom digitala humaniora. Malin Bäckström är sektionledare för Jamtlis pedagogiska sektion och har lång erfarenhet av att utveckla och leda skolprogram för barn och unga i alla åldrar.

Utvecklingsprojektet Framtidens kulturarvspedagogik i norr har syftat till att främja erfarenhetsutbyte, kunskapsuppbyggnad och utveckling av kulturarvspedagogisk verksamhet vid åtta regionala museer i norra Sverige. Sofia, Lina och Malin kommer att dela med sig av projektets resultat med fokus på några av de nyckelfaktorer för framtidens kulturarvspedagogik som identifierats: tillgänglighet, medskapande och kunskapande. De kommer också att presentera tankemodellen ekosystem för samverkan mellan museer och skolor som ger en nulägesbild av vad som är viktiga komponenter i samverkan och vilka möjligheter och begränsningar som finns.

Lowissa Wallgren Frånberg och Hildegunn Maria Haanes Ruset – Medskapande och lokal förankring på kulturarvsinstitutioner – perspektiv från Sverige och Norge

Lowissa Wallgren Frånberg är historiker, etnolog och museolog med många års erfarenhet av ledarskap och volontärsamordning inom museer. Hon har tillsammans med Skansen startat Sveriges museers nätverk för volontärsamordnare och har deltagit i ett antal nordiska projekt kring volontärsamordning vid museer och arkiv.

Lowissa kommer att berätta om hur man tar deltagande, medskapande och samarbete till nya nivåer inom kulturarvssektorn. Museer och arkiv kan med nya metoder samordna verksamhet som gör det möjligt för lokalbefolkningen att interagera med personalen och bli medskapare av den verksamhet som formas kring kulturarvet.

Hildegunn Maria Haanes Ruset er museumsrådgiver i Møre og Romsdal fylkeskommune og phd-stipendiat ved NTNU, Trondheim. I sitt doktorgradsprosjekt forsker hun på det museumspolitiske begrepet lokal forankring og hvordan dette har preget norsk museumsutvikling.

Lokal forankring er et sentralt begrep i norsk museumspolitikk og frivillighet er et viktig verktøy til å oppnå dette. Men hvilke deler av museets oppgaver skal frivillige ta del i? Skal de eie samlinger? Medvirke i utstillingsprosesser? Påvirke samlingsforvaltningen? Begrepet tolkes svært ulikt blant de mange aktørene som inngår i museumssektoren og dette er til både berikelse og besvær. For å unngå konflikt må man forstå hverandres roller i spillet. Men kan man bygge opp roller, samtidig som man bryter ned siloene (stuprørene) som skiller dem?